

**ทุนนิยมพวกพ้องในประเทศไทย: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง
ระบอบสฤษดิ์-ถนอมและระบอบทักษิณ
Crony Capitalism in Thailand: A Comparative Study between
Sarit – Thanom and Thaksin Regime.**

รัตพงษ์ สอนสุภาพ¹
Rattaphong Sonsuphap¹

บทคัดย่อ

ทุนนิยมพวกพ้องไทยมีคุณลักษณะและมีพัฒนาการที่สำคัญ ดังนี้ ระหว่าง พ.ศ.2500 – 2516 เป็นช่วงที่ทุนนิยมพวกพ้องเกิดขึ้นโดยมีข้าราชการระดับสูง ทั้งผู้นำกองทัพ นายตำรวจระดับสูง เข้าไปมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวางจึงทำให้ทุนนิยมพวกพ้องเกิดขึ้น ทุนนิยมพวกพ้องมีวิธีการแสวงหาผลประโยชน์ดังนี้ 1) การใช้ตำแหน่งหน้าที่ฉ้อราษฎร์บังหลวง 2) ใช้กลไกรัฐเป็นเครื่องมือหาผลประโยชน์ 3) ดำเนินธุรกิจที่ปราศจากเงินทุน และ 4) แสวงหาผลประโยชน์ โดยตำแหน่งหน้าที่ทางราชการ จึงเรียกทุนนิยมพวกพ้องในช่วงนี้ว่า ทุนนิยมพวกพ้องโดยข้าราชการ (Bureaucratic Crony Capitalism)

ระหว่าง พ.ศ. 2517–2543 เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง หลังการสิ้นสุดการปกครองของรัฐบาลทหาร พ.ศ.2516 ด้วยสภาพแวดล้อมการเมืองใหม่ที่เป็นประชาธิปไตยแบบเลือกตั้งได้เป็นปัจจัยสำคัญทำให้กลุ่มทุนการเมืองท้องถิ่นในภูมิภาคต่างๆ เติบโต ขณะที่กลุ่มทุนผูกขาดในเมืองยังคงได้รับผลประโยชน์จากเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลจากแผนพัฒนาประเทศฉบับต่างๆ ทำให้ทุนนิยมไทยสามารถสะสมทุนและขยายการลงทุนได้มากขึ้น กลุ่มทุนผูกขาดในเมืองยังคงประสานผลประโยชน์กับนักการเมืองได้ดี เพราะการเมืองแบบเลือกตั้งต้องใช้เงินในการหาเสียงมาก ทุนนิยมพวกพ้องไทยในช่วงนี้มีรูปแบบการแสวงหาผลประโยชน์ ดังนี้ 1) การใช้ข้อมูลของรัฐไปแสวงหาผลประโยชน์ และ 2) แก้ไขสัญญาธุรกิจสัมปทานของหน่วยงานรัฐ จึงเรียกทุนนิยมพวกพ้องในช่วงนี้ว่า ทุนนิยมพวกพ้องโดยนายทุน (Capitalist Crony Capitalism)

ระหว่าง พ.ศ. 2544–2549 เป็นช่วงที่มีรัฐบาลมาจากการเลือกตั้งโดยมีพรรคไทยรักไทย เป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล พรรคการเมืองดังกล่าวเกิดจากการรวมตัวของกลุ่มทุนผูกขาดจากการสัมปทานจากรัฐ ด้วยเงื่อนไขหลายประการของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้เป็นปัจจัยสำคัญ

¹ อนุกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ด้านความมั่นคง.

ทำให้กลุ่มนายทุนผูกขาดจำนวนมากผันตนเองมาเป็นนักการเมืองโดยตรง คุณลักษณะสำคัญของทุนนิยมพวกพ้องในช่วงนี้จึงมีคุณลักษณะ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรก เป็นตัวแทนของกลุ่มทุนผูกขาดที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ และลักษณะที่สอง เป็นรัฐบาลโดยนายทุนที่ทำให้รัฐมีขนาดใหญ่ มีการขยายขอบข่าย การทำงานของรัฐให้กว้างขวางโดยใช้ธุรกิจการเมืองเป็นเครื่องมือในการผูกขาดอำนาจทางการเมืองและอำนาจรัฐทุนนิยมพวกพ้องช่วงนี้ได้ใช้อำนาจรัฐไปแสวงหาผลประโยชน์อย่างกว้างขวาง โดยมีรูปแบบดังนี้ 1) การแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจด้วยการถือครองธุรกิจสัมปทานจากรัฐ และ 2) การมีผลประโยชน์ทับซ้อนด้วยการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ไปแสวงหาผลประโยชน์โดยได้ทรัพย์สินมาโดยมิชอบ จึงเรียกทุนนิยมพวกพ้องในช่วงนี้ว่า ทุนนิยมพวกพ้องโดยนายทุนผูกขาด (Monopoly Crony Capitalism)

ดังนั้นทุนนิยมพวกพ้องในประเทศไทยจึงเป็นกลุ่มทุนที่ก่อให้เกิดปัญหาทำให้เกิดการทุจริตและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมโดยรวมมาตลอด รวมทั้งยังเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมหลักการและจิตสำนึกต่อระบบธรรมาภิบาลของประเทศไทยอีกด้วย

คำสำคัญ : ทุนนิยมพวกพ้องไทย, ระบอบสฤษฐ์-ถนอม, ระบอบทักษิณ

Abstract

The crony capitalism in Thailand has developed in 3 crucial periods. The first period (1957–1973) the crony capitalism in this period consisted of high ranking army and police officers. These officers had common economic interests with capitalists via the direct and indirect investment in production. They used 4 important means to pursue the economic benefits namely: 1) using government position to get benefits 2) using government mechanism to get benefits 3) operating business without using their own capital funds and 4) seeking rent from their positions. For this reason, we called it “Bureaucratic crony capitalism”

The second period (1974–2000) this period started from the end of military government in 1973, which brought a tremendous transition in economic and politics. In politics, business group had increasing bargaining power. On the contrary, this new political environment via the development of democratic process brought a chance for local politicians in the region. The monopolistic capitalists in the city still benefited from economic growth which was the contribution of different version of government development plans and supports. Thai capitalists extensively accumulated and expanded their wealth during this period. Monopolistic capitalists still coordinated with politicians as it used to be in the first

period because money politics in Thailand. These business groups used 2 means to pursue the economic benefits namely 1) using government internal information and 2) adjusting/modifying the contract of government concessions. Therefore, we called it “Capitalist crony capitalism”.

The third period (2001–2006) An elected government led by Thai Rak Thai party under the 1997 Constitution consisted of the monopoly capital groups dominated by Thaksin Shinawatra. This formation bought monopoly capitalists directly in political process via being politicians. Therefore, the government/capitalist in this period had 2 characteristics. First, the government was the representative of monopoly capital which protected capitalists’ benefits. Second, the crony capitalists constructed big capitalist government which had expanded roles. They used money politics as an instrument to monopolize their politic and state power. The result of the study showed that crony capitalists in this period used 2 important means to pursue their economic profits; 1) seeking economic rent by holding government’s concessions 2) using the power of government via getting benefits from conflict of interests. As a result, we called it “Monopoly Crony Capitalism”.

Summary, crony capitalism in Thailand creates crucial problem particularly corruption. In addition, it is an obstacle to economic, political and social development. Moreover, it impedes the awareness of good governance in Thailand.

Keywords: Crony capitalism in Thailand, Sarit – Thanom regime, Thaksin regime

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

ทุนนิยมพวกพ้อง (Crony Capitalism) เป็นการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับทุน หรือรัฐบาลกับนักธุรกิจ ที่ใกล้ชิดกันมากเกินไป จนกลายเป็นพวกพ้องกัน (Cronyism) ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ อาจจะอยู่ในรูปแบบที่เป็นทางการ เช่น สถาบัน กลุ่ม หรือ องค์การ และ ความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ เช่น ความสัมพันธ์ส่วนตัว ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ เช่น การศึกษา ของ โยชิฮาระ (Yoshihara, 1988) ซูเอชิโร (Suehiro, 1989) กัทรี อเมต และจอห์นสัน (Khatr, Johnson and Ahmed, 2003) และโกเมซ (Gomez,

2002) จนสามารถใช้อำนาจรัฐและอำนาจทุน ร่วมกันไปแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมือง (Khan and Formosa 2002, 50–51; Mazumdar 2008, 7–13)

ทุนนิยมพวกพ้อง มีความต้องการให้รัฐ เข้าไปแทรกแซงและจัดสรรทรัพยากรในระบบ เศรษฐกิจ แทนการจัดสรรโดยกลไกตลาด ด้วยความสัมพันธ์ ที่ใกล้ชิดเป็นพวกพ้องกันนั้น ทำให้กลุ่มทุน พวกพ้องจึงได้รับผลประโยชน์จากการจัดสรรทรัพยากรก่อนทุนกลุ่มอื่นๆ อาทิ การได้รับสัมปทาน ใบอนุญาต และสิทธิพิเศษ ต่างๆ เพื่อเข้าไปผูกขาดหรือกึ่งผูกขาดในกิจการ

เหล่านั้น เมื่อได้ธุรกิจมาแล้ว กลุ่มทุนพวกพ้องยังสัมพันธ์ดังกล่าวนั้นเป็นเครื่องมือในการคุ้มครองธุรกิจจากการแข่งขันจากคู่แข่งรายใหม่ ทั้งจากนักลงทุนภายในและต่างประเทศ อีกด้วย (Yoshihara,1988; Suehiro,1989; Phongpaichit and Baker, 2001, Gomez, 2002; Pathamanand, 2003, White, 2004)

การคุ้มครองธุรกิจของรัฐ ดังกล่าว อาจมีผลเป็นสองนัย คือ นัยแรก ทำให้ธุรกิจผูกขาดหรือกึ่งผูกขาดเหล่านั้นสามารถสร้างกำไรจากการสะสมทุน และขยายทุนได้ต่อเนื่อง ส่วนอีกนัยหนึ่ง การได้รับการปกป้องจากรัฐในการประกอบธุรกิจ ทำให้ได้เปรียบจากการแข่งขันในระบบตลาดจากเงื่อนไขเหล่านี้ทำให้มีหลายกิจการขาดความรับผิดชอบต่อการพัฒนาประสิทธิภาพองค์กร รวมทั้งความรับผิดชอบต่อสังคม หรือกลายเป็นอุตสาหกรรมทารุณ อาจอยู่ในข่ายที่ โยชิฮาระ และครูเกอร์ (Yoshihara,1988; Krueger,2006) เรียกว่า “การพัฒนาที่ปราศจากการพัฒนา”

ประเทศตะวันตกจะมองว่ารัฐในเอเชียมีความหลากหลาย เป็นรัฐที่คอยปกป้องทุนนิยมพวกพ้องอย่างเข้มงวด (Rampant Crony Capitalism) โดยมีการใช้อำนาจรัฐอย่างกว้างขวาง มียกยอกสมบัติสาธารณะจากความสัมพันธ์ส่วนบุคคลและความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นนำทางเศรษฐกิจการเมือง ตัวอย่าง ทุนนิยม พวกพ้องในประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย และฟิลิปปินส์ (Gomez, 2002; Khan and Formosa 2002, 52–61; White, 2004)

การศึกษาของผาสุก พงษ์ไพจิตรและคริส เบเกอร์ (Phongpaichit and Baker ,2001) ได้ชี้ว่า ทุนนิยมพวกพ้องเป็นความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างนักธุรกิจกับรัฐบาล โดยรัฐพยายามทำให้เป็นระบบการเมืองอยู่ในรูปพาณิชย์และทำให้เป็นชนกิจการเมือง (Money Politics) เช่นเดียวกับ

ต้องการใช้สาย ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวคัง (Kang, 2002) ได้ชี้ว่า ทุนนิยมพวกพ้องเป็นและบุคคลรอบข้างของกลุ่มการเมือง กลุ่มหรือเครือข่ายนอกระบบ โดยกลไกสร้างความสัมพันธ์ คือ การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ มีทั้งการให้สินบน การทุจริต ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ และการสมรู้ร่วมคิด ถือเป็นลักษณะสำคัญของระบบพวกพ้องรวมทั้ง ฮาเบอร์ (Haber, 2002) ที่เห็นว่า ทุนนิยมพวกพ้องเป็นระบบความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันของผู้มีอำนาจทางการเมือง ซึ่งเป็นผู้สร้างและผลักดันนโยบายสาธารณะเพื่อเอื้อประโยชน์ให้เกิดการผูกขาดขึ้นในระบบเศรษฐกิจสาขาสำคัญๆ ให้แก่พรรคพวกของตน เป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับนักธุรกิจส่วนมาวมารวม (Mazumdar, 2008) ได้ชี้ว่า ทุนนิยมพวกพ้องเกิดจากความเป็นเพื่อนฝูงคนใกล้ชิด เพื่อนสนิทหรือเพื่อนรักที่มีอำนาจทางการเมืองแล้วใช้อำนาจนั้นไปเพื่อให้สิทธิพิเศษ แก่เพื่อนหรือสมาคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ด้วยหรืออีกนัยหนึ่งลักษณะทุนนิยมพวกพ้อง มักแสดงถึงการใช้อำนาจรัฐไปเพื่อการให้สิทธิประโยชน์แก่นักธุรกิจ หรือกิจการธุรกิจแก่คนใกล้ชิดหรือวงศ์ตระกูลญาติ

การศึกษาทุนนิยมพวกพ้องในประเทศไทยที่ผ่านมาได้มีการกล่าวถึงบ้างแล้ว เช่น ในงานผาสุก พงษ์ไพจิตร และคริส เบเกอร์ (Phongpaichit and Baker, 2001) อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์ (Pathamanand, 2003) และเอก ตั้งทรัพย์วัฒนา (Tungsapvattana, 2004) งานเขียนทั้งสามท่านนี้ เน้นการวิเคราะห์สภาพการเมือง เศรษฐกิจของประเทศไทยหลังวิกฤตปี พ.ศ.2540 เป็นหลักโดยชี้ให้เห็นว่าระบบพวกพ้องได้ใช้สายสัมพันธ์ในการทำธุรกิจอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะกลุ่มทุนเข้ามามีบทบาททางการเมืองโดยมีการตั้งพรรคการเมืองนำกลยุทธ์ทางธุรกิจมาใช้ในทางการเมือง

พยายามทำให้การเมืองอยู่ในรูปพหุนิยมและเป็น
ชนกิจการเมือง อาทิ การนำนโยบายสาธารณะ
ในรูปของประชานิยมมาใช้เป็นนโยบายในการหา
เสียงเลือกตั้ง จนทำให้ประสบความสำเร็จในทาง
การเมืองอย่างต่อเนื่องระหว่างปี พ.ศ. 2544-2549
ส่วนงานศึกษาอีกชิ้นหนึ่งเป็นของโกสมุส สายจันทร์
(Saichon: 2002) ที่มองว่า สังคมไทย มีจุดอ่อน
ในเชิงโครงสร้างโดยเฉพาะในเรื่องความสัมพันธ์
ในระบบอุปถัมภ์ระหว่างรัฐกับทุนทำให้เกิดทุนนิยม
พวกพ้องขึ้นมา การเติบโตของทุนนิยมพวกพ้อง
จนกระทั่งพัฒนากลายเป็นรัฐนั้น ได้ก่อให้เกิด
ผลประโยชน์ทับซ้อนขึ้นในการกำหนดนโยบาย
สาธารณะ ขณะที่กลไกภาคประชาสังคมถูกรัฐ
ควบคุมจนไม่สามารถทำงานได้ ทำให้ระบบการ
ตรวจสอบของสังคมอ่อนแอลง จนเกิดปรากฏการณ์
ดื้อแพ่งของคนในสังคมเกิดขึ้น (Civil Disobedience)

คำถามสำคัญในการวิจัย

คำถามในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ว่า
“ทุนนิยมพวกพ้องในประเทศไทยมีความสัมพันธ์
กับอำนาจรัฐอย่างไร และทุนนิยมพวกพ้องใน
ประเทศไทยใช้อำนาจรัฐไปเพื่อแสวงหา
ผลประโยชน์ในทางธุรกิจได้อย่างไร”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการก่อตัวของทุนนิยม
พวกพ้องในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับ
รัฐของทุนนิยมพวกพ้องในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษารูปแบบการแสวงหา
ผลประโยชน์ของทุนนิยมพวกพ้องในประเทศไทย
เปรียบเทียบกับระหว่างรัฐบาลที่มาจากกระบอบเผด็จ
การทหารกับรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง
4. เพื่อสร้างกรอบความคิดทุนนิยมพวก
พ้องในกรณีประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาทุนนิยมพวกพ้องในประเทศไทย
ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการศึกษาดังนี้

ช่วงระยะเวลาที่ศึกษา ตั้งแต่ พ.ศ.2500-
2549 โดยผู้วิจัยกำหนดตัวแบบในการศึกษาดังนี้

1) ระหว่าง พ.ศ.2500-2516 ผู้วิจัยได้เลือก
ช่วงรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จนถึงรัฐบาล
จอมพลถนอม กิตติขจร ระหว่าง พ.ศ.2500-2516
เป็นตัวแทนในการศึกษารัฐบาลที่มาจากกระบอบเผด็จ
การทหาร

2) ระหว่าง พ.ศ.2500 - 2549 ผู้วิจัยได้
เลือกช่วงรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นตัวแทน
ในการศึกษารัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการวิจัย

1. ทราบถึงปัจจัย และการก่อตัวของทุน
นิยมพวกพ้องในประเทศไทย
2. ทราบถึงรูปแบบความสัมพันธ์เชิง
อำนาจกับรัฐของทุนนิยมพวกพ้องในประเทศไทย
3. ทราบถึงรูปแบบการแสวงหา
ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของทุนนิยมพวกพ้องใน
ประเทศไทย
4. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ
ทุนนิยมพวกพ้อง เพื่อนำไปใช้ในการต่อต้านการ
ทุจริต และการพัฒนาประเทศ
5. สามารถสร้างกรอบแนวคิดด้วยทุน
นิยมพวกพ้องในกรณีประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดทุนนิยมพวกพ้องเป็นแนวคิด
ที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับทุนโดยรัฐ
มีบทบาทอย่างไรต่อระบบเศรษฐกิจ เช่น บทบาท
ชี้แนะในการพัฒนาประเทศ หรือบทบาทในการ
แทรกแซงระบบเศรษฐกิจของรัฐ ส่วนทุนมีบทบาท
และพฤติกรรมอย่างไร ที่นำไปสู่ความสัมพันธ์

เชิงอำนาจผ่านกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจจนมีผลกระทบต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ และส่งผลกระทบต่อโครงสร้างเศรษฐกิจการเมือง และสังคม อย่างมีนัยสำคัญส่วนแนวคิดทฤษฎีคอร์รัปชัน อธิบายพฤติกรรมความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างรัฐกับทุน จนทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันและการมีผลประโยชน์ร่วมกัน นับตั้งแต่การให้สินบน การคอร์รัปชัน การแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจ และการมีผลประโยชน์ทับซ้อน

ผลการวิจัย

ระหว่าง พ.ศ.2500-2516 เป็นช่วงที่ทุนนิยมพวกพ้องเกิดขึ้นโดยมีข้าราชการระดับสูงทั้งผู้นำกองทัพ นายตำรวจระดับสูงเข้าไปมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวางทั้งการลงทุนโดยตรง และลงทุนร่วมกับนักธุรกิจ จึงทำให้ทุนนิยมพวกพ้องเกิดขึ้น ทุนนิยมพวกพ้องมีวิธีการแสวงหาผลประโยชน์ดังนี้ 1) การใช้ตำแหน่งหน้าที่ฉ้อราษฎร์บังหลวง 2) ใช้กลไกรัฐเป็นเครื่องมือหาผลประโยชน์ 3) ดำเนินธุรกิจที่ปราศจากเงินทุน และ 4) แสวงหาผลประโยชน์โดยตำแหน่งหน้าที่ทางราชการ จึงเรียกทุนนิยมพวกพ้องในช่วงนี้ว่า ทุนนิยมพวกพ้องโดยข้าราชการ (Bureaucratic Crony Capitalism)

ระหว่าง พ.ศ.2517-2543 เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมืองหลังการสิ้นสุดการปกครองของรัฐบาลทหาร พ.ศ. 2516 เมื่อผู้นำทางการเมืองหรือนักการเมืองซึ่งส่วนใหญ่จะมาจากนายทุนนักธุรกิจเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มีพลังต่อรองทางการเมืองสูงขึ้น อย่างไรก็ตามนายทุนนักธุรกิจมีความอ่อนแอเกินกว่าที่จะเป็นฝ่ายนำในการพัฒนาประชาธิปไตยและระบบทุนนิยมให้ก้าวหน้าได้ดังเช่นระบบราชการที่มีบทบาทนำมาโดยตลอด เจื้อนไขเหล่านี้เป็นกระบวนการ

ของการเมืองกึ่งประชาธิปไตย เพราะเป็นช่วงที่ประเทศไทยมีทั้งรัฐบาลมาจากการเลือกตั้งและรัฐบาลมาจากการยึดอำนาจของทหาร เช่น พ.ศ.2519 และ พ.ศ. 2534 อย่างไรก็ตามจากสภาพแวดล้อมการเมืองใหม่นี้เป็นปัจจัยสำคัญทำให้กลุ่มทุนการเมืองท้องถิ่นในภูมิภาคต่างๆ เติบโตตามการเมืองกระแสหลักคือ ประชาธิปไตยแบบเลือกตั้งไปด้วย ขณะที่กลุ่มทุนผูกขาดในเมืองยังคงได้รับผลประโยชน์จากเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลจากการส่งเสริมการลงทุนของรัฐบาลและการใช้แผนพัฒนาประเทศฉบับต่างๆ ทำให้ทุนนิยมไทยสามารถสะสมทุนและขยายการลงทุนได้มากขึ้น กลุ่มทุนผูกขาดในเมืองยังคงประสานผลประโยชน์กับนักการเมืองได้ดี เพราะการเมืองแบบเลือกตั้งต้องใช้เงินในการหาเสียงมาก ทำให้ทุนนิยมพวกพ้องในช่วงนี้จึงเป็นทั้งแหล่งเงินทุนและอยู่เบื้องหลังพรรคการเมืองต่างๆ เช่น กลุ่มธนาคารพาณิชย์ กลุ่มธุรกิจสัมปทานก่อสร้าง กลุ่มธุรกิจสุรา กลุ่มสื่อสารโทรคมนาคม และกลุ่มธุรกิจสื่อ เป็นต้น ทุนนิยมพวกพ้องไทยในช่วงนี้มีรูปแบบการแสวงหาผลประโยชน์ ดังนี้ 1) การใช้ข้อมูลของรัฐไปแสวงหาผลประโยชน์ และ 2) แกะไขสัญญาธุรกิจสัมปทานของหน่วยงานรัฐ จึงเรียกทุนนิยมพวกพ้องในช่วงนี้ว่า ทุนนิยมพวกพ้องโดยนายทุน (Capitalist Crony Capitalism)

ระหว่าง พ.ศ.2544-2549 เป็นช่วงที่มีรัฐบาลมาจากการเลือกตั้งโดยมีพรรคไทยรักไทยเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล พรรคการเมืองดังกล่าวเกิดจากการรวมตัวกันตั้งของกลุ่มทุนผูกขาดจากการสัมปทานจากรัฐนำโดย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ด้วยเงื่อนไขหลายประการของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ได้เป็นปัจจัยสำคัญทำให้กลุ่มนายทุนผูกขาดจำนวนมากผันตนเองมาเป็นนักการเมืองโดยตรง คุณลักษณะสำคัญของทุนนิยมพวกพ้อง

ในช่วงนี้จึงมีคุณลักษณะ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรก เป็นตัวแทนของกลุ่มทุนผูกขาดที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ (Economic Power) และลักษณะที่สองเป็นรัฐบาลโดยนายทุนที่ทำให้รัฐมีขนาดใหญ่ มีการขยายขอบข่าย การทำงานของรัฐให้กว้างขวางโดยใช้ธุรกิจการเมือง (Money Politics) เป็นเครื่องมือในการผูกขาดอำนาจทางการเมือง (Political Power) และอำนาจรัฐ (State Power) จากการศึกษาพบว่า ทุนนิยมพวกพ้องช่วงนี้ ได้ใช้อำนาจรัฐไปแสวงหาผลประโยชน์อย่างกว้างขวาง โดยมีรูปแบบดังนี้ 1) การแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจด้วยการถือครองธุรกิจสัมปทานจากรัฐ และ 2) การมีผลประโยชน์ทับซ้อนด้วยการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ไปแสวงหาผลประโยชน์ โดยได้ทรัพย์สินมาโดยมิชอบ จึงเรียกทุนนิยมพวกพ้องในช่วงนี้ว่า ทุนนิยมพวกพ้องโดยนายทุนผูกขาด (Monopoly Crony Capitalism)

การค้นพบสำคัญของการวิจัย

ทุนนิยมพวกพ้องในประเทศไทยไม่ได้มีเพียงแต่รูปแบบทุนนิยมพวกพ้องโดยข้าราชการ (Bureaucratic Crony Capitalism) เท่านั้น แต่ยังมีทุนนิยมพวกพ้องที่มีกลุ่มนายทุนเป็นผู้แสดงเอง

โดยมีพัฒนาการจากทุนนิยมพวกพ้องโดยนายทุน (Capitalist Crony Capitalism) ในช่วง พ.ศ. 2517-2543 ไปสู่ทุนนิยมพวกพ้องโดยนายทุนผูกขาด (Monopoly Crony Capitalism) ในช่วง พ.ศ. 2544-2549 ซึ่งเป็นช่วงที่รัฐไทยถูกพัฒนาโดยตัวแทนจากกลุ่มทุนผูกขาดถือเป็นขั้นสูงสุดด้านลบของระบบทุนนิยม เพราะทุนประเภทนี้ไม่นิยมการแข่งขันจากระบบเศรษฐกิจเสรี แต่จะนิยมการผูกขาดและได้รับการปกป้องคุ้มครองจากรัฐบาล รวมทั้งยังดำเนินธุรกิจที่ขาดความเป็นธรรมและขาดความโปร่งใสด้วย และประการสำคัญทุนนิยมพวกพ้องมีผลกระทบต่อการจัดสรรทรัพยากรของประเทศ เพราะทรัพยากรของประเทศต้องถูกจัดสรรไปอย่างไร้ประสิทธิภาพ และผลประโยชน์ที่สังคมควรได้รับกลับตกไปอยู่ในกลุ่มคนที่มีอำนาจทางการเมือง และกลุ่มนายทุนนักธุรกิจเพียงจำนวนน้อยเท่านั้น ดังนั้นทุนนิยมพวกพ้องในประเทศไทยจึงเป็นกลุ่มทุนที่ก่อให้เกิดปัญหาและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมโดยรวมมาโดยตลอด รวมทั้งยังเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมหลักการและจิตสำนึกต่อระบบ ธรรมภิบาลของประเทศไทยอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- Ake Tangsupvattana (2004). **“Driving the Juggernaut: From Economic Crisis to Global Governance in Pacific Asia”** in Simon SC. Tay (ed). Pacific Asia 2022: Sketching Futures of a Region. Tokyo and New York: JCIE.
- Gomez, Edmund T.ed. (2002). **Political Business in East Asia**. Published by Routledge 11 New Fetter Lane, London.
- Haber, Stephen (ed.). (2002). **Crony Capitalism and Economic Growth in Latin America: Theory and Evidence**. Hoover Press.
- Kang, David C. (2002). **Crony Capitalism: Corruption and Development in South Korea and the Philippine**. Cambridge University Press.

- Khan, Joel S. and Francesco Formosa. (2002). **The Problem of Crony Capitalism: Modernity and the Encounter with the Perverse**. Thesis Eleven. Number 69. May.
- Khatri, Johnson and Ahmed. (2003). **“A Two-Stage Model of Cronyism in Organizations: A Cultural View of Governance”** in Kidd, B. John and Frank Richter (eds.) Palgrave Macmillan.
- Krueger, O. Anne. (2006). **“Why Cronyism Is Bad for Economic Growth”**. in Haber (ed). The Political Economy of Crony Capitalism”. Hoover Press.
- Mazumdar, Surajit. (2008). **Crony Capitalism: Caricature or Category? Crony Capitalism and Contemporary India**. Working Paper No.02.
- Pasuk Phongpaichit and Chris Baker. (2001). **Thailand’s Thaksin: New Populism or Old Cronyism**. Johns Hopkins University–SAIS. Washington DC.
- Pasuk Phongpaichit and Chris Baker. (2001). **Good Governance, Money Politics, and Honest Mistakes”** New York : Cornell University.
- Saichan, Kosum. (2002). **Civil Disobedience under Thai Crony Capitalism**. Department of Political Science Chiang Mai University.
- Suehiro, Akira. (1989). **Capital Accumulation in Thailand, 1855 – 1985**. The Centre for East Asia Cultural Studies.
- Ukrist Patthamanand. (2003). **The Relationship Between the State and Private Sector In Industrial Policy (1960–Present) : From Alliance System to Oligopoly**. Paper Submitted to Research Project on Alternative Transitional Development State Paradigm in East Asia.
- White, Nicolas J. (2004). **The Beginnings of Crony Capitalism : Business, Politics And Economic Development in Malaysia 1955–1970**. Modern Asian Studies, Cambridge University Press.
- Yoshihara, Kunio. (1988). **The Rise of Ersatz Capitalism in Southeast Asia**. Singapore Oxford University Press.